

JAN AMOS KOMENSKÝ

NEDOBYTEDLNÝ HRAD JMÉNO HOSPODINOVO

k němuž kdo se koli v svých jakýchkoli ssouženích a nebezpečnostech utíká, přichráněn a zachován bývá.

Předmluva vydavatele

Kapitola I. - Že v světě plno jest nástrah a nebezpečností, proti nimž nemá-li kdo jistého útočiště, že bídny jest člověk.

Kapitola II. - Že sobě lidé omylná ledajakás útočiště zvolují.

Kapitola III. - Že jediné jest bezpečné a dokonalé v bídách útočiště, Bůh sám.

Kapitola IV - Co to jest, před nebezpečnostím k Bohu utéci a u něho se skrývati, a které on na svůj hrad přijímá.

Kapitola V. - Jaká jest na hradě jména Hospodinova bezpečnost?

Kapitola VI. - Také-li se co odporného na hradě Hospodinově bydlícím přihází? A proč to se děje?

Zavírka.

Předmluva vydavatele

Kniha žalmů byla Komenskému stálou průvodkyní na bloudění jeho po vlasti. Poukazuje k tomu modlitba, položená ke konci spisu předešlého, ale také spisek, jenž povstal rovněž r. 1622 a jemuž dal název „Nedobytedlný hrad“, shledávaje v Žaltáři hojně narážek na potřebu ochrany Boží v době nebezpečností (Žalm 18, 3.; 31, 4.; 46, 8. 12.; 48, 4.; 59, 10. 17. 18.; 62, 3. 7.; 91, 2.; 94, 2.; 144, 2; též 2. Sam. 22, 2. Sam. 51^{0.1}).

Bližší podnět k sestavení dílka není nám nyní dosti jasný, jakkoli jej spisovatel sám naznačuje („in gratiam amici, qui mihi patris erat loco“, Epistola od P. Montanum, VII.).^{0.2} Předmluva datována jest 10. října 1622.

Komenský hned na počátku poukazuje na různá nebezpečí, jež hrozí příslušníkům církve pod obojí v těch neklidných dobách. Rány Boží svrchu, mezi lidmi pokušení a zloba, zdola ďáblové a živly hrozí blahu a životu, a kdo nemá bezpečného útočiště nebo skrýše, jest ubohý člověk. Důkazem toho jsou četné příklady ze starého zákona (kap. I.). Útočiště lidská všecka

ovšem jsou bídná, v nesnázích opravdových málo platná (kap. II.). Jediným bezpečným a dokonalým útulkem v bídách jest Bůh, jenž přítomen jest svou věčností a neskonalostí v srdci věrného člověka, v církvi a v nebi. Proto kamkoli se člověk obrátí, všude jej Bůh dovede ochrániti. Hlavním však útočištěm jest všemohoucnost jeho, která jest nedobytným hradem, obklopeným vodami neviditelnosti, náspy všemohoucnosti, příkopem uložení Božího, ohňovou zdí horlivosti Boží (kap. III.). Bezpečiti se hradem tím jest odevzdati se ve vůli Boží. Kdo Boha nedbá, toho na svůj hrad nepřijme (kap. IV.) O bezpečnosti na hradě Hospodinově důkazy podávají přehojné příklady starého i nového zákona (kap. V.). Může se arci též na hradě Hospodinově všelico nemilého věrným jeho přihoditi, neboť Bůh člověka zkouší, aby ho ještě vroucněji vzýval, ba pro dosažení větší slávy připouští na své věrné i potupnou smrt (kap. VI.).

Četné zmínky o protivenstvích nekatolíkům hrozících, jakož i o nebezpečnostech nad spisovatelem samým se vznášejících poukazují k tomu, že Komenskému nastávala rozhodná doba, by opustil vlast a uchýlil se v bezpečnější útulek, jež brzo potom našel v Brandýse na panství Žerotínově. Ztráta rodiny zajisté k tomu nemálo přispěla, že odhodlal se vzdáliti úplně od svého stádce, neboť i z majetku ve Fulneku zanechaného sotva bylo lze něco zachrániti.

Vydání I. není blíže známo.

Vydání II. (s předešlým spisem „Přemyšlováním“) v Háli Magdeburské r. 1765 od Jana Theod. Elsnera, str. 1.-37., ve 12°. (ex. v universitní knihovně pražské). Vzato za základ tohoto vydání.

Vydání III. v Pešti 1843, u Trattnera a Karolyiho od J. Kadavého ve 12°.

Vydání IV. v Praze-Karlíně u Vinc. Paseky r. 1864 s názvem: „Přemyšlování. I. O hradu nedobytném, jméně Hospodinově“ (spolu se spisem předešlým, str. 3-58) malá 8°.

Kapitola III. vydána též ve sbírce ukázek ze spisů Komenského, uspořádaná od L. B. Kašpara s titulem „Památce Kom.“ 1892, str. 46.

Jan V. Novák.

Kapitola I.

Že v světě plno jest nástrah a nebezpečství, proti nimž nemá-li kdo jistého útočiště, že bídný jest člověk.

Což svatý muž Boží Job v čtrnácté kapitole knihy své v. 1. promluvil, že člověk z ženy narozený krátkého jest věku a plný lopotování, to se všelijak s každodenním skúšením

srovnává. Nebo kdo jsme se koli na svět zrodili, plyneme odtud zase, a to rychle, že sotva se tu lze ohlédnouti, anť nás již zase není. Ač jednomu méně, jinému dále života statčuje, však kdekoliv od tajného toho všech věcí ředitele cíl vytknut, tu stojí, ani ho překročiti ani minouti ani odstavit nelze proto, že nespátritedlný jest; a když k němu nevidomě přicházíme, tožť podraženi a pryč vzati býváme.

Ale sama ta krátkost a nejistota života ještě by snesitedlná byla, kdyby aspoň v té kratičkosti nětco potěšeného a bezpečného bylo; než není, nýbrž všudy na nás zjevných i tajných osidel, léček, nástrah i nebezpečností plno, tak že kratičkový ten náš život pln jest starosti, strachu a lopotování, z hůry, z důli, po stranách, z vnitřku, také z nás samých ustavičně na nás přenebezpečné střely létají, jimž se pracně vyhýbat (začasté předce bolestně jimi trefeni bývající) musíme.

Z hůry na nás Pán Bůh hází ranami svými, jež jsou hlad, mor, meč, hrom, oheň, přivalové a povodně, krupobití, zemětřesení a jiné přenezčíslné příhody, kteréž na nás zsilá.

Od spodku jsou pokušitelé a katané naši d'áblové, kteříž ustavičně po všech stranách na nás číhají, k úrazu nětco na těle neb na duši vždycky nastrčiti hledíce.

Vůkol nás jsou oheň, voda, povětrí, země, dříví, kamení, zvěř, hovada, stavení, v němž bydlíme etc., an od každé té věci nezčíslným způsobem neštěstí se přidati může, když nám těch věcí neb zbývá neb se nedostává, neb se na nás obořují neb kácejí. Ovšem pak od spolulidí, kteréž okolo sebe máme, nebezpečno nám, z nichž někteří nevěrnýma rukama, jiní závistivýma očima, jiní lživým jazykem, jiní vražedným svým srdcem etc. nám k strachu jsou, a když Bůh dopustí, těžce škodí.

Naposledy ani sami před sebou bezpečni nejsme, pro rozličné vášně i žádosti, kteréž v sobě nosíme, jako jsou: radost, zámutek, naděje, strach, milost, nenávisť, hněv, žádost pomsty, žádost jmění, žádost cti a k těm podobné, kteréž se řídce v náležité mírnosti držeti dají, nýbrž tak vůbec lidmi zmitají, že odtud nejčastší všemu lidskému pokolení na těle i na duši záhuba povstává.

Pravé tedy jest všelijak, že člověk plný jest lopotování, nepokoje, nástrah i nebezpečností, a pravé ovšem i to, že nemá-li kdo jistého útočiště neb skrejše jisté, do níž by před létajícími Božskými, d'ábelskými, lidskými, vlastními svými a rozličných příhod střelami ustupovati mohl, že jest bídný a nešťastný člověk.

Příkladové to ukazují: Kain^{1.1} před domácím trapitelem, svědomím zlým, kam ujíti nevěda, zoufal sobě. Podobně Achitofel,^{1.2} Jidáš^{1.3} i jiní bezbožníci v prvním světě a potom v Sodomě, nezaopatřivše sebe časné útočištěm, když přišla povodeň a oheň, žalostně zhyňuli^{1.4}; ješto

Noe^{1.5} a Lot^{1.6} zachování byli. Faraó s Egyptskými, nevzav s tím, na němž záleželo, srozumění, bídě v moři na těch místech, kdež jiní vesele suchou nohou přešli, utonul.^{1.7} Raab nevěstka v podvrácení Jericha zachována,^{1.8} jiní obyvatelé, nezaopatřivše sobě toho tak jako ona, hanebně pomordováni.^{1.9} Když celé Kananejské zemi poplenní nastávalo, Gabaonitští se tomu vyhnuli, jiní všickni vyhubeni.^{1.10} Summou, kdo sobě toho vždy nějak nezaopatří, odkud mu nebezpečnost nastává, odtud aby se ohradil a letící střele vyhnul, ten se jistotně zavede. Nebo byť ho jedna, druhá, třetí zlá příhoda chybila, naposledy vždy některá trefí, a to obyčejně nenadále bývá.

Kapitola II.

Že sobě lidé omylná ledajakás útočiště zvolují.

Ale jakož v té příčině nedbálnost a neopatrnost lidi zavodí, tak na druhou stranu, a více téměř, přílišná pečlivost a omylná opatrnost, kteráž v tom jest, že sobě lidé proti přicházejícím příhodám věci ty za ochranu i obranu zvolují a strojí, kteréž jich před tím nikoli uhájiti a obrániti nemohou. Ku příkladu: když sobě proti hladu útočiště strojí sklad potrav; proti chudobě sklad peněz, klenotů a zboží; proti meči a válce vysoké hrady a dobře zdmi a valy zpevněná města, též sklad zbroje a municí, vozy, koně a vojska silná; proti moru a smrti slavné doktory a hojné apatyky; proti ohni kamenná stavení a podzemní sklepy; proti povodni a zemětřesení vysoké, na skalách založené domy; proti povětrí processí a zvonění; proti d'áblu a útokům jeho páteře, knížky, Agnus Dei^{2.1} neb beránky a rozličná odžehnavání; proti o lidské vsteklosti uttkání před nimi do cizích zemí, a neb pokrývání se v místech tajných, též chlácholení jich a pochlebování jim; a neb naposledy penězi sobě bezpečnosti ukupování, a což by se více věcí těch vyjmenovati mohlo. Ale že to všecko zespolka marné, neplatné a svodné jest, z písem svatých i z zkušeností dovésti se může.

Proti hladu že nepostatčují bohaté špižírny, osvědčil Pán Bůh tím, když lidu židovskému hrozil, nebudou-li ho poslouchati, že je hladem hubiti bude (5. Mojž. 28, 33), ačkoli byla přehojná země, do níž je vedl. A v knize Moudrosti 16, 26. napsáno stojí, že ne hojnost úrod živí člověka; čehož potvrzuje Kristus u Mat. 4, 4. A příklad Jeruzalemských ukazuje, kteříž v posledním obležení svém přenáramně obilnice plné obilí měli, že se všecko lidu množství za tři léta vyhovati mohlo; ale že je Bůh vedlé jiných ran svých i hladem zkaziti byl uložil, nepomohlo zachystání jejich nic, zapálili sobě obilnice své sami (buď z nešetnosti, neb jedni

druhým navzdoru, poněvadž Bůh ducha nesvornosti mezi ně byl poslal), a shořelo jednoho dne všecko pryč, jak Josephus píše.^{2.2} Reptaví Izraelští, na poušti hojnost masa mající, mřeli předce, i v ústech je majíce (4. Mojž. 11, 33). A sic vůbec vidíme, že bohatí i od hojných špižírni předce mrrou.

Proti chudobě nejisté a velmi mylné zachystání jsou peníze a statek; nebo to jediný nešťastný den všecko přeč vzítí může. Může zajisté přijít zloděj, loupežník, nepřítel, oheň, voda, a bude pojednou to, načež se boháč tak pilně podpírá, podraženo (Mat. 6, 19); jakž na Jobovi^{2.3} a bohatém králi Krézovi^{2.4} a jiných příklad. Nebo aniž co na světě nestálejšího jest, jako statek; plyne z rukou do rukou; kdo dnes má, zítra můž nemítí. Irus^{2.5} en est subito, qui modo Croesus erat, to jest, boháč se brzy v žebráka obrátiti může. Protož svatý Jakub nezle k boháčům promlouvá: Nuže, boháči, plačte a kvělte, zboží vaše shnilo; roucho vaše zmolovatělo, zlato a stříbro vaše szerzavělo (Jak. 5, 1).

V válce že marná jsou útočiště vysokí hradové a pevná města, Babylon a Jeruzalém to ukazují, z kterýchž onen mramorové zdi, jimž v světě rovně nebylo, a sto měděných bran měl a za město ve všem světě nejnedobytnější držán byl; tento pak na vysokých, skalnatých pahrbcích ležel, tak že při posledním jeho obležení Židé Římanům trucovati směli, že by oni třeba jako jejich orlice, které na korouhvech nosí, létati uměli, že se jich nebojí. A však i Jeruzalemských i Babylonských v pevnosti založená naděje chybila. Onino, když nejbezpečněji hodovali, od Cyra (Dan. 5, 5 etc.), tito, když nejvíc trucovali, od Tita dobytí^{2.6} a přestrašlivě na sta tisíce lidu pomordováno. Tak hle pravé jest, což Bůh k Idumejskému, v vysokých hradech svých doufajícimu národu pověděl: By ty pak vysoké udělal, jako orlice, nýbrž by mezi hvězdami položil hnízdo své, odtud tě ztrhnu, dí Hospodin (Abdiáš 1, 4). Zbroj, meč, lučiště, koňové a vojska že nevysvobozují ani vítězství nedávají, svědčí David v Žalmu 33, 17. a 20, 8. 9.

Proti moru a smrti žádné apatéky, žádné léky že neplatí, skúšení ukazuje, i král Aza, v lékařích zloživ naději, zklamal se (2. Paral. 16, 12).

Proti ohni a povětrí, přívalům a povodním že také to nestatčuje, čeho se lidé chytají, skutek osvědčuje. Ovšem proti ďáblu a dílu jeho zevnitřní jacíkoli prostředkové (nedím pověrné titěrky) nejměň, ano nic neplatí, předce on lidi s tím se vším mámí, šálí, za sebou po vůli vodí, k ledajakemus neštěstí na těle i na duši dostrkuje a naposledy do jámy věčného zatracení větší díl nešťastných lidí uvodí.

Proti zlosti nepřátel tolikéž po horách, jamách a jeskyněch se pokrývání neplatí nic, nebo nepřátelé i v skrýších hledati umějí (1. Král. 23, 23). A Pán Bůh praví, koho on v ruce

nepřátel dává, byť se i do země zakopal, aneb na dně moře skryl, že však i odtud vytažen bude (Amos 9, 2). Židé v Antiochenském protivěnství utíkali na poušť, a však i tam stíhání, popadnutí a zmordování (2. Machab. 2, 29). Daniel od soků a špehěřů svých v skrytém pokoji oknem spatřín byv, u dvora Dariova osočen a do jámy lvové uvržen (Dan. 6, 11-16).

Utíkati před nepřátely svými do země cizí co platno? Znikna mezi domácímí nebezpečností, mezi cizímí s ním se potkati můž. David před Saulovým tyranstvím mezi Filištýnské utíkaje, o málo že od nich samých sklizen nebyl, a sotva se (a nehrubě případným prostředkem) odtud vymotal (1. Sam. 21, 10-15). Tentýž David, před týmž tyranem ucházeje, svěřil se obyvatelům Cejly, kterýmž ač znamenité dobrodiní před tím byl prokázal, od nepřátel je vysvobodiv, od nich však, kdyby ho Bůh nebyl vystřáhl, Saulovi v ruce vydán býti měl (1. Sam. 23, 12). To jest, hle! k cizím se utíkati a jim život svěřovati. Tentýž když se u Zyfejských pokrýval, ačkoli téhož národu a náboženství byli a nevinu jeho znali, vyzrazen však od nich byl Saulovi a téměř i dodržán, kdyby ho obzvláště i o byl Bůh nepřichránil (v. 19-26).

Uplacováním pak a neb choulením se před nepřitelem bezpečnosti hledati, aneb na jejich sliby a trošty a lahodné se ukažování bezpečnost sobě slibovati, nic není než oklamávati sebe, proto že víry není mezi syny lidskými. Mluvil Kain k Abelovi zase, jako by již od hněvu pustil, a vyveda jej na pole zabil (1. Mojž. 4, 8). Abner a Amaza věřili Joábovi a pod způsobem přátelství od něho zbiti (2. Sam. 3, 26. etc. a 20, 10). Onyáš, slavný kněz a svatý muž, z skrejše, kamž byl pro zachování života utekl, lahodnými slovy a sliby od Andronika vyváběn a zabit (3. Mach. 4, 34).

Domácím svým, kteréž člověk okolo sebe má, se svěřiti, nimi se těšiti a na jejich mlčelivost i věrnost se spouštěti, jest také věc oklamavatedlná. Zkusil toho David, když nařikal, že ten, s nímž v přátelství byl, jemuž se všeho svěřoval, kterýž jídal chléb jeho, učiněn zrádce jeho (Žal. 41, 10). Což i Krista Pána potkalo, že od vlastního učedlníka zrazen. Bůh sám lidské vrtkavosti a nevěře nejlépe rozuměje, výstrahu skrze proroka dává: Nedověřuj se (prý) žádný příteli, nedoufejte v vůdce, i před tou, jež leží v lůnu tvém, ostříhej se (Mich. 7, 5).

Často neb z zlosti neb z neopatrnosti slova neb činu nějakého sami ti, jimž se kdo svěří, člověka vyjevují a k těžkosti přivodí. Není se tu naprosto čím ubezpečiti. Ovšem pak, jestliže by kdo na ochranu vyšších, kteréž za patrony drží, zpoléhati chtěl, marné jest. Nedoufejte v knížatech ani synech lidských, v nichž není vysvobození, dí David sv. v Žal. 146, 3., proto, že když nejpilněji bývá, nic nepomáhají; někdy nechťí a někdy nemohou. Pavel svatý měl při dvoře císařském vzáctné osoby z posluchačů svých (Filip. 4, 22.), a však když na něj inkvisicí

vyšla, žádný se oň neujal, všickni jej opustili (2. Tim. 4, 16). Micheáš od falešného proroka Sedechiáše svévolně poličkován a ještě k tomu od Achaba do žaláře uvržen; načež ač se král Judský Jozafat (jinak sic pán pobožný) díval, nechtě sobě při dvoře Achabově nepřiležitosti činiti, mlčel k tomu bezpraví. (1. Král. 22, 24-29).

Zvláště pak pobožní služebníci církve na to štěstí mají, aby, když se do úzka dostávají, žádný se o ně nezasazoval a jich nerci-li zjevně, ale ani tajně, by i mohl, nepřistíral. Málo bývalo i jest Abdiášů, kteříž by v čas protivenství po padesáti prorocích skrývali, přechovávali a opatrovali (1. Král. 18, 4). Více jest těch, kteříž (jakž u svatého Jakuba 2, 16. stojí) říkají: Jděte, bratří, v pokoj, zhřejte se a najezte se; a mezi tím nedají mu žádné potřeby; totiž kteříž přejí sic, aby protivenství trpící zachováni byli, tak však, aby se oni toho nedotýkali. A byť i byli, kdož by buď stínu svého přáli, a neb slova nevinným propůjčiti chtěli, není se vždy nač bezpečiti.

Když Achimelech utíkajícího Davida fedroval, hned se našel Doeg, kterýž to vyskoumal, a pobožný ten muž za to utrpěl (1. Sam. 21.). Téhož nevinného Davida Jonata, královský syn, před otcem zastával, ale tím Davidovi neprospěl nic a sobě nenávist získal (ibid. k. 20).

Summou, všecka lidská útočiště, kteráž sobě sami v sobě aneb v jiných věcech strojí, marná i omylná jsou; proto že nezáleží běh na rychlých, ani boj na udatných, ani živnost na moudrých, ani bohatství na opatrných, ani přízeň na umělých, ale vedlé času a příhody přihází se všechněm. Nebo jakož ryby loveny bývají síti škodlivou, a jakož ptáci zlapáni bývají osidlem, tak jsou tajná osidla na syny lidské, v nichž zlapáni bývají, dí Šalomoun (Kaz. 9, 11. 12).

I není-liž tedy (díš) žádné naprosto proti těm našim bídostem rady? Žádného-liž není vyhýbání, žádného-li ubezpečení? Jest jeden ještě prostředek, a ten k vyhýbání všechněm osidlům smrti dostatečný; o čemž následuje.

Kapitola III.

Že jediné jest bezpečné a dokonalé v bídách útočiště, Bůh sám.

Hospodin jest útočiště v den soužení, dí David svatý v Žalmu 9, 10. Šalomoun pak dí: Věže (aneb bašta) pevná jest jméno Hospodinovo, k níž uteče spravedlivý a bude zachován (Přisl. 18, 10). A sic všudy v písmě se to hlásá, že toliko u Boha jest bezpečnost, kdo k němu uteče, toho žádné neštěstí že dosáhnouti nemůž. Proto toho obšírně dovoditi není potřebí, než

rozházení raději, co jest a kde jest ten hrad, bašta, věže, skála, štít Boží, kdež útočiště má bráti spravedlivý, a jak se tam skrýti.

K Bohu utéci jest do té skrýše aneb do toho hradu a paláce, v němž Bůh bydlí, před obličej jeho, pod křídla jeho, do rukou jeho utéci. Kdež tedy to jest, kde Bůh bydlí? Nacházíme z písem, že bůh čtver rozdílný příbytek má, v němž jako v paláci svém bydlí. Má srdce člověka věrného, církev, nebe a samého sebe.

Srdce vyvoleného člověka že Božím příbytkem jest, mluví o tom skrze Izaiáše k. 57, 15. Pán Bůh sám takto: Ačkoli já na výsosti v místě svatém bydlím, však i s tím, kdož jest skroušeného i poníženého ducha, přebývám. A Kristus dí: Miluje-li mne kdo, k němu přijdeme a příbytek u něho učiníme (Jan 14, 23). A svatý Pavel k každému z věřících mluvě dí: Zdaliž nevíte, že chrám Boží jste, a duch Boží v vás přebývá (1. Kor. 3, 16).

Církev na zemi rozprostřenou že za svůj stánek Bůh má, Jan svatý o tom z nebe vznějící hlas slyšel (Zjev. 21, 3). A k lidu Izraelskému řekl Pán Bůh: Vzdělám příbytek svůj u prostřed vás, a procházeti se budu mezi vámi (3. Mojž. 26, 11). Odkudž i chrámové rukou udělení příbytkové Boží slovou (Žal. 74, 7. a 84, 2).

Ovšem pak nebe příbytkem Nejvyššího se nazývá (1. Král. 8, 43.) a stolicí Boží (Izai. 66, 1.) a chrámem Božím (Žalm. 18, 7.) a palácem Božím (Žal. 104. 3.) a trůnem Božím (Žal. 103, 19.); tam že přebývá (Žal. 123, 1.) a odtud spatřuje všecky syny lidské (Žal. 33, 13.) a pomoc vysílá svým (Žal. 57, 4.), odtud zjevuje proti každé bezbožnosti hněv svůj (Řím. 1, 18).

Naposledy ukazuje se nám ještě jeden nejvyšší i nejširší příbytek Boží, jenž jest věčnost a neskonalost jeho, v níž on u sebe samého dříve, nežli jaké srdce, církev i nebe bylo, přebýval a ještě přebývá nebe, zemi, propast a všecko všudy Božstvím svým vyplňuje. O tom vznějí takto písma: Důstojný a vyvýšený ten, kterýž u věčnosti přebývá, jeho jméno jest svatý (Izai. 57, 15). Nebe jest mi stolice, a země podnože noh mých, kde tedy jest místo odpočívání mého? (Izai. 66, 1.) Kamž bych zašel od ducha tvého, dí David (Žal. 139, 7. etc.), a před tváří tvou kam bych utekl? Vstoupil-li bych na nebesa, tam jsi ty, zstoupil-li bych do propasti, aj, přítomen jsi. Zaletěl-li bych za nejdalší moře, pravice tvá i tam by mne obklíčila.

Čtveré tedy má rozdílné bydliště Pán Bůh, v srdci pobožném a v církvi přebývá milostí svou, v nebi slávou svou, všudy mocí Božství svého. Srdce pobožné jest hrad Boží, církev jest hrad Boží, nebe jest hrad Boží, věčnost a všudy rozlitá moc jeho jest hrad Boží. Který tedy z těch čtyř jest hrad ten, k němuž utéci má spravedlivý, aby ochráněn byl? Kamkoli se z těch čtyř míst obrátí, všudy Boha všemohoucího, svých ochránci, najde. Tak David v svém srdci Boha

hledal (Žal. 139, 23). Tentýž k svatyni se utíkal (Žal. 28, 2.); tentýž k nebi pozdvíhal oči (Žal. 123, 1.), odtud ochrany a pomoci čekaje (Žal. 121, 1).

A však když Bůh k sobě do svého příbytku před vichřicemi utíkati velí, vlastně všudybytnou svou všemohoucnost míní; nebo sic před zevnitřními nebezpečnostmi žádný do svého srdce utéci, aby se tam schoval, nemůže; aniž do svatyně a chrámu utíkati co prospívá, jako onému Joábovi, kterýž u oltáře Hospodinova, kamž pro zachování života byl utekl, předce zabit (1. Král. 2, 28). A Židům v Jeruzalémě, kteříž na chrám zpoléhajíce, nedobytí sobě slibovali (Jer. 7, 4.), a však dobytí a zkažení; do nebe pak v těle postaveným naprosto utéci nelze. Všemohoucí tedy, všudy rozlitá Boží moc jest hrad ten nedobyvedlný, věže ta, bašta ta, skála ta, k níž kdo uteče, zachován bude.

Tento zajisté hrad má nepřístupnou hradbu před těmi, kdož by proti němu nebo proti jeho lidu nepřátelsky se postavovali. Jest nezčíslnými vojsky osazen a hroznou, na všechny strany až do končin světa dosahující střelbou zaopatřen, a protož nevypravitedlná v něm bezpečnost. Hradba hradu tohoto, pro niž ani přistoupiti žádnému z nepřátel možné není, jest čtverá; nebo jest otočen vodami břehu a dna nemajícími, valy vysokými, příkopami hlubokými a zdmi ohnivými.

Vody široké a hluboké, u prostřed nichž hrad tento leží, jest nespátřitedlnost Božská, o níž dí David: Oblak a mrákota vůkol něho (Žal. 97, 2.), propastí jako rouchem se přioděl (Žal. 104, 6.), sklenul paláce své na vodách (v. 3). A v knize Job napsáno jest (kap. 11, 8.): Bůh vyšší jest nad nebesa, co mu učiníš? hlubší než peklo, jak mu porozumíš? A svatý Pavel (1. Tim. 6, 16.) zjevně dí: Boha žádný nikdy neviděl aniž viděti může. A protož nepřátelům, když Boha aneb někoho, kdož k Bohu do neviditedlné jeho skrýše utekl, stíhati chtějí, jen se mrákota před očima dělá, oči jim pocházejí, slepnou, viděti, čeho hledají, nemohou, ani trefiti, kam směřují. Tak se bezbožným Sodomským, Lotova domu hledajícím (1. Mojž. 19, 11.), tak Syrským Elizea jímati chtějícím (2. Král. 6, 18.) přihodilo; tak se všechněm proti Bohu rady skládajícím přihází, že jim naměření chybuje, proto že toho, k čemu směřují, nevidí.

Valové a násповé vysokí jsou všemohoucnost Boží, kteréž přelézti a dobytí žádný nemůže. Jakož okolo Jeruzaléma jsou hory (Žal. 125, 2.), tak Hospodin jest vůkol lidu svého. Kdo by vysokými a příkrými valy opatřené město vzíti a zkaziti chtěl, musel by nejdřív valy rozstříleti a rozmetati; tak kdož by těch, kteříž se u Boha skrývají, přes jeho vůli dostati chtěl, musel by nejdříve všemohoucnost Boží, aby jich brániti nemohla, v nic obrátiti; ale truc všem pekelným branám!

Příkopy hradu toho jsou osudové a neb uložení Boží, přes něž k sobě a k svým bližejí, než vyměřil, nedá. O tom dí David (Žal. 36, 7.) Soudové tvoji hlubokost nesmírná. Pro hlubokost tedy úsudků Božích za ohradu Boží žádný nepřítel nemůž. Naposledy zed ohnivá jest okolo tohoto hradu vůkol (Zach. 2, 5.), to jest ohnivá horlivost Hospodinova, kteréž užívá, když se jemu nepřátelé bezděk předce vstekle do hradu jeho tisknou a přes uložení jeho vůli svou provoditi chtějí. Nebo jakož, kdyby kdo přes ohnivou zed' lézti chtěl, nejen nezpraví nic, ale se spálí: tak horlivost Boží plápoláním svým odhání a sehlucuje nepřátely. I jakžž tedy přístup k hradu tomuto míti mohou nepřátelé, kterýž neviditedlný jest a přes to všemohoucí Boží mocí a neproměnitelnými úsudky a ohnivou horlivostí jeho ohražený.

Ale pro větší ještě bezpečnost osazen jest nepřemoženou stráží, vojsky angelů svatých, o čemž dí Písmo (Žal. 68, 18.): Vozů Božích dvanácte tisíců, mnoho tisíc angelů, Pán pak u prostřed nich v svatyni své přebývá. A Daniel viděl (kap. 7, 10.), že tisícové tisíců a desetkrátstísíkrát sto tisíců stálo před ním. A všickni tito služebníci jeho jsou oheň plápolající (Žal. 104, 4.), mocni v síle a prudce vykonávající rozkaz jeho (Žal. 103, 20). Z nichž jedenkaždý i největší nepřátelské vojsko poraziti může (2. Král. 19, 35). A ti všickni nejen Pánu a Stvořiteli svému na službu hledí, ale celého Božího neviditedlného hradu ostříhajíce okolo všechněch, kdož k ochraně Nejvyššího přináležejí, vojensky se kladou a jich střejou (Žal. 34, 8). Jaká můž v nebi býti větší bezpečnost?

Nadto ještě, aby nepřátelé ani nejbliž nemohli, a neb urputně dotírajíce aby sami potírání byli, má Pán Bůh náramně hroznou střelbou zaopatřený hrad svůj, jenž jsou rozličné prudké rány, jimiž na nepřátely své, jak kdy k skrocení vsteklosti jejich potřebu zná, střílí; jako jsou hrom, blýskání, vítr bouřlivý, krupobití lednaté neb kamenné, povodně a zátopy, země třesení a podvraty, lítou zvěř, zeměplazy a žízaly, sucho a mokro, horko a zimu, nemoci náhlé a prudké, hlízy a pryskýře, náhlou smrt a jiných bez počtu.

Kapitola IV

Co to jest, před nebezpečstvím k Bohu utéci a u něho se skrývati, a které on na svůj hrad přijímá.

Co jest Boží pevný hrad, v němž bezpečnost přebývá, porozuměli jsme. Potřebí také znáti, jak a kudy se na ten hrad vchází? Nebo co by platno bylo věděti, že takové přebezpečné někde jest útočiště, a nevěděti, kde ho hledati, kudy a jak do něho se dostati? Jakož na tisíce tisíců jest lidí, kteříž, ač o něm něco slýchají, na ně však netrefují a nevědí jak?

Na hrad tedy Boží utéci jest, samému Bohu, Stvořiteli svému, i tělo i duši i všecko všudy v opatrování poručiti a odevzdati, aby podlé dobré líbeznosti své před zahynutím a všechněmi zlými příhodami hájil a obránil, jak nejlépe ví a umí, s celým důvěrným na to se spoléháním, že co se koli dítí bude, toliko svatá Boží vůle jemu k slávě a člověku k dobrému dítí se bude.

Tím zajisté způsobem David k Bohu útočiště brával, jemu samému se poroučeje (Žal. 123, 1): Hospodine, Bože můj, k tobě pozdvihuji oči svých, smiluj se nade mnou (Žal. 7, 2). Hospodine, Bože můj, v toběť doufám, vysvobod' mne, od protivníků mých vytrhni mne (Žal. 3, 4). Hospodine, buď štítem vůkol mne (Žal. 5, 8. 9); Hospodine, já ve množství milosrdenství tvého doufám, proved' mne v spravedlnosti své, pro ty, jenž mne střehou, zpravuj přede mnou cestu mou; jako štítem přívětivosti vůkol zastři mne (Žal. 61, 3). Bože můj, v sevření srdce svého k tobě volám, uveď mne na skálu bezpečnosti; bud mi útočiště a pevná věže před tváří nepřítelů, ať se schráním v skrýši křídel tvých. A takových modliteb plní jsou žalmové.

Kdož tak v ssoužení svém jakémkoli k Bohu se obrací a jemu samému v ochranu horlivě se poroučí, přijímá ho Pán Bůh pod křídla všemohoucnosti své a stínem svým přikrývá ho vůkol. A o tom' se již říci může, že s Bohem na skále bezpečnosti v nedobytedlném tom a neviditedlném hradě přebývá.

Ale každého-liž pak Pán Bůh, kdo toho žádá, na ten svůj hrad přijímá? Saulův příklad ukazuje, že ne. On zajisté v úzkosti byv před Filištýnskými, tiskl se k Bohu násilně a hledal ochrany jeho na všechny strany, však nenalezl, nýbrž od nepřátel postižen jsa bídne s zoufáním zahynul (1. Sam. 28, 6. 7. k. 31, 4). Co že u příčině býti muselo? tak-liž Bůh ty, kteříž v bídách kam se podítí nevědouce, k němu běží a o ochranu volají, oslyšeti může? Odpověď: David Pánu Bohu svědectví dává, že hojný a vždycky hotový jest k spomáhání (Žal. 130, 7. a 46, 2.), a všickni svatí téhož potěšeně Pánu Bohu k slávě okoušejí; ale že před Saulem a jemu podobnými fortnu hradu svého zavírá a jim útočiště přiti nechce, příčina jest v samých jich, ta jmenovitě, že oni prvě, dokud v bezpečnosti přebývali, Boha nedbali, i nedbá jich v bídách jejich Pán Bůh zase. Nebo poněvadž oni jemu v čas štěstí svého v příbytku srdcí svých bytu nepřáli, nic jim není Pán Bůh křiv, když jich v čas neštěstí jejich do svého příbytku také nepouští. A protož kdo jisté chce u Boha míti útočiště, příd' neštěstí kdy příd, ten musí v ustavičném s Pánem Bohem srozumění státi a vždycky pilně, aby sobě přízně jeho ničímž nezmrhal, šetřiti. To jest, musí: 1. Boha celým srdcem milovati a všecko své kochání v něm samém míti. 2. Na něm samém všecko sobě zakládati. 3. Jemu se vždycky modliti a poroučeti. 4. K vůli jemu všecko činiti a nechati.

Kdo tak činí, v toho srdci jako v stánku milostí svou Bůh přebývá, a když v něm přebývá milost Boží, tedyť jej všemohoucnost obchází a zastírá vůkol; a poněvadž jej zastírá všemohoucnost Boží, velebnost Boží naplňuje jej, a kde velebnost, tu pokoj, tu bezpečnost, tu sláva, tu angelů vojska, ačkoli všecko tělu nespátřitedlné.

Kapitola V.

Jaká jest na hradě jména Hospodinova bezpečnost?

A tak tedy člověk v Bohu nadějí svou dokonale odpočívající, buď že v městě hrazeném, a neb na poušti, mezi přáteli neb nepřáteli, na svobodě a neb v žaláři a poutech, v vodě neb v ohni a v propasti třebas, všudy jemu jest Hospodin slunce a pavéza (Žal. 84, 12.) a štít vůkol něho (Žal. 3, 4.) a strážný jeho nedřimající (Žal. 121, 4.), ale šetřící jeho jako zřítelnice oka svého (Žal. 17, 8.), jež v skrejši obličej svého jako v stínu chová, i jako v městě hrazeném (Žal. 31, 21. 22.), a střeže ho, aby nebyl vydán v líbosti nepřátelům svým (Žal. 41, 3.), a rozprostírá na něj milosrdenství své (Žal. 36, 11.), a pěstuje ho a nosí (Izai. 46, 3.), a drží ho za ruku, aby se nepoklesl; pakli by upadl, aby se neurazil (Žal. 37, 24.), světlem svým zprovozuje jej a angelům svým na všech cestách šetřiti ho poroučí (Žal. 91, 11.) a okolo něho vojensky se klásti (Žal. 34, 8). Přichází-li ssoužení, stínem křídel svých příkrývá jej (Žal. 17, 8. a 57, 2. a 66, 5.); pakli pokušení, podpírá jej pravici svou, aby nebyl přelouzen (Žal. 37, 17.). Ukládají-li oň nepřátelé, Bůh jej skrývá (Žal. 64, 3). Vystřelují-li naň střely své, Bůh je nazpět obrací (Žal. 37, 14. 15). Přichází-li mu jíti skrze vody, Hospodin s ním jest, aby ho proud nezachvátil a hlubina nepožřela (Žal. 124, 4. 5); pakli přes oheň, aby se nespálil (Izai. 43, 2); a neb dotklo-li by se ho tu co odporného, aby ho vychvátě do rozvlažení uvedl (Žal. 66, 9). Přichází-li tma zámutku a tesknosti, on mu svítí světlem obličej svého (Žal. 112, 4. a 4, 7. Mich. 7, 8). Summou, kdo v skrejši Nejvyššího sedí a v stínu jeho odpočívá, toho on brky svými příkrývá, aby ho žádné osidlo nelapilo, žádná létající střela netrefila, žádná rána stánku jeho se nepřiblížila, by pak po pravici a levici na tisíce jich padalo (Žal. 91.). Ano Hospodin vůli těch, kteříž se ho bojí, činí a ostříhá všech, kdož jej milují (Žal. 145, 19. 20). Což pobožní znají a v Bohu sobě bezpečně počínají říkajíce (jakž Davidů příklad ukazuje): Já lehl jsem i spal i zase procítil, nebo Hospodin zdržoval mne (Žal. 3, 6. 7); nebojím se mnoha tisíců lidí, kteříž se vůkol mne kladou; Hospodin se mnou jest, nebudu se báti, co mi učiniti může člověk? Hospodin se mnou jest, protože já se podívám těm, kteříž mne v nenávisti mají. Viz

Žal. 56, 5. 12. i Žal. 27, 3., kde David svatý dí: Byť i stany proti mně rozbili, nebude se lekati srdce mé. A Žal.46, 3: Byť se s námi i země podvracela, a hory padaly do prostřed moře; nýbrž by mi se dostalo jíti přes údolí stínu smrti, nebojím se zlého; nebo ty, Hospodine, se mnou jsi (Žal. 23, 4). Abakuk jak byl u prostřed nedostatku a nebezpečnosti udatný, viz kapitulu jeho 3, 17. 18. 19. Blahoslavený tedy člověk, kterýž naději skládá v Hospodinu !

Toto všecko ač z potěšitelných těch písem jisté jest, však poněvadž příkladové i vysvětlují věc tím jasněji i v důvěrnosti nemálo posilují, některé z písem svatých vybrati a co nejkratšími slovy připomenouti ne bez užitku bude.

Vizme nejprv Noele. Ten vida, an se všecken svět ruší, a že ta věc nevezme dobrého konce, se obávaje, oddal se tím pilněji k sloužení Bohu. A ač proto od bezbožných byl trápen, spustil se však na Boha a skrze to, když všecken svět zahynul, on s svými od Boha v ochranu vzat a zachován (1. Mojž. 6. a 7).

Abraham, otec věřících, co jen Bůh poručil, všecko poslušně s zapřením rozumu svého činil. Protož jemu Pán Bůh řekl: Neboj se, Abrahame, já budu pavéza tvá, a odplata tvá velmi veliká (1. Mojž. 15, 1). I bylo tak. Kolikrát přišel v nebezpečnosti příčinou manželky své, kolikrát od hladu, kolikrát od nepřátel, všudy jej beze škody provedla pavéza jeho, Pán Bůh.

Lot u prostřed bezbožných v Sodomě byv, k Bohu stálé patření měl, protož když se podvracelo pět měst, on skrze angely vychvácen a zachován (1. Mojž. 19, 12. 13).

Jákoba pobožného uložil byl vražedný Ezau zamordovati, ale on na Boha se spustil, i přichránil ho Bůh, nejprv s houfy angelů do cizí krajiny jej zprovodiv; potom, když se vracel a boje se Boží ochraně horlivě se poroučel, Bůh srdce Ezau tak oblomil, že shledaje se plakal a líbal jej (1. Mojž. 27, 41. a 28 kap. i 32, 11. i 33, 4.) Na téhož Jákoba Lában vstekle se strojil, ale Pán ve snách jej zděsiv, škoditi onomuno zbránil (1. Mojž. 31).

Pobožný Jozef od bratří nenávidín, úkladové životu jeho učinění, do cizí země prodán, tam k hříchu pohledáván, osočen, do těžkého přišel; a však, když se Boha ve všem dokládal, Bůh všecky proti němu rady rušil, až jej předivně i k nejvyšší slávě přivedl (1. Mojž. 37 i 41, 39-45).

Synové Izraelští v Egyptě těžce byli trápeni, a poněvadž volali k Bohu, přijal je Bůh pod ochranu svou, a vyslav rány své jako střely zbil Egypt a vyvedl je odtud slavně (2. Mojž. 1-11). A tuť patrné bylo, jaký rozdíl jest mezi tím, kdož v skrejši Nejvyššího přebývá, a tím, kdo nepřebývá.

V celé Egyptské zemi vody v krev obráceny a prach země v stěnice; dobytek mřel, žáby, žížaly, vředové, krupobití, kobylinky, tma přikryly všecken Egypt, a všecko prvorozené zbito;

domů pak synů Izraelských nedotkla žádná rána, zdraví a světlo měli stále. Když je Farao honil s vojsky svými, jeden a týž oblakový sloup těmto byl mráкотou, oněm světlem. Jedno a též moře oněm se rozstoupilo, aby přejítí mohli, tyto přikvačilo a zatopilo (2. Mojž. 14). Tak umí Hospodin i z ohnivé peci (jakž se tak Egyptská průba nazývá) vyvésti, i skrze propast provésti, koho pod brky svými chová.

Titíž synové Izraelští na poušti potrav, nápoje, šatů kde brátí nemajíce a pod Boží přináležejíce opatrování, aby netrpěli nedostatku, chléb jim oblakové, vodu skála vydávati, a ptactvo k jedení vítr přináseti musel, roucho pak a obuv jejich musely nevetšeti za 40 let (5. Mojž. 29, 5). Když bojovali proti nepřátelům svým, jeden jich honíval tisíc a dva deset tisíců (5. Mojž. 32, 30.), proto že skála jejich Hospodin byl s nimi a bojoval za ně, strach pouštěje na nepřátely a zmatení smyslů, často i střelbou svou zhůry hřímání, vítr a krupobití kamenné na nepřátely házel, tak že tito práce jiné neměli, než honiti, mordovati a kořisti brátí.

Proti Mojžíšovi, nejtiššímu z lidí, bouřili byli Dátan, Abiron, Chore i všecken lid, tak že u velikém byl nebezpečství; Bůh maje o něj péči, nedopustil na něj zlému přijítí, protrhl pod buřiči zemi, a když za živa do propasti vpadli, zavřel ji zase k bázni jiným, aby se o muže Božího pokoušeti nesměli (4. Mojž. 12. i 16).

Balám kolikrát lidu Božímu zlořečiti chtěje ústa otevřel, tolikrát pouhá dobrořečení a požehnání proti své vůli vynášel. Tak hle Bůh mocný jest, že bezbožní ani jazyka o ty, kteréž při sobě chová, dle líbosti otíratí nemohou (4. Mojž. 23).

Špehéri Izraelští v Jericho v těžké přišli nebezpečství, a však jim pazdění, do něhož schování byli, místo nedobyté zdi býti muselo, tak že, ač jich hledali, však nenalezli, proto že v stínu Hospodinovu šeděli (Jozue 2).

Gedeon se třmi sty mužů do prostřed hrozných Madianských vojsk se pustil a všecko poplénil, sám žádné nejmenší škody nevzav, proto že Bůh s neviditelnými svými vojsky byl při něm (Soudc. 7).

Nejjasnějším pak zrcadlem toho, co to jest, Hospodina za útočiště, hrad, skálu, sílu, roh, skrejši, stín míti, jest David, kterýž uvrha se Hospodinu v péči, hned od mladosti své v stínu Božím vždycky chodil (Žal. 71, 6). I ač jej nezčíslné i potkávaly i stíhaly i obkličovaly nesnadnosti a nebezpečství, procházel však vesele všudy. Hned v pacholetství jeho obořovali se naň lvové, nedvědové a jiná lítá zvěř, a však spíše samy ty šelmy od jeho mdlé ruky hynuly, nežli aby jemu zahynouti možné bylo. To působila všemohoucnost Boží jemu přítomná (1. Sam. 17, 34. 35). Když jej hrozný Goliáš potřítí chtěl, Boží mocí, v jehož jménu proti němu David šel, sám potřin (1. Sam. 17, 45-50). Saul pak obzvláště co k záhubě jeho

neobmyslel? Tu jej proti nepřítelům na špic stavěl, aby zahynul, chtěje (1. Sam. 17, 38); on pak zahynouti nemohl. Tu jej sám kopím prohoditi chtěl (k. 18, 11.), ale trefiti nemohl. Tu služebníkům svým poroučel, aby ho zamordovali (k. 19, 15.), ale o to se žádný pokusiti nesměl, proto že hrůza Hospodinova byla vůkol něho. Tu jej na lůži zaškrtniti kázal, on Božím působením doma nalezen nebyl (k. 19, 1-16). Potom za ním své náhončí do Rama jednou i po druhé poslal, kteříž ruce naň vztáhnouti chtěvše, v proroky se obrátili; jako potom i sám Saul, tak že, proč přišli, zapomenuli a v jiné se dali (v. 20). Když proti němu nastrojoval syna svého Jonatu, ten se mu v nejlepšího přítele obrátil Božím řízením (k. 20). Když jej po poušti stíhal, jednák na tu jeskyni, v níž David seděl, trefiv, však ho neuhlédal (k. 24); jednák, když ho již již dostati měl, Pán Bůh jemu zlou novinu poslav spátkem ho obrátil (1. Sam. 23, 26. 27.); jednák dostana ho proti úmyslu svému, s ním se smířil a propustil (k. 24, 17. a 26, 21). Když naposledy před Saulem David místa v zemi Izraelské neměl, Pán Bůh sousedy pohany nastrojil, že jej při sobě rádi měli a fedrovali (k. 27, 2-6), ač i jim strach Hospodinů z něho šel. Když se jemu potom nejtajnější rady zpronevěřili a chytře k zkažení jeho praktikovali (Žal. 41, 10.), Bůh to všecko tajně rušil. Summou, čím se jemu více lidé, protivili, tím on více rostl, a nepřátelé na něj dotírající všickni jako o skálu se rozráželi (Žal. 59, 17. a 118, 11).

Eliáš, horlivý Boží služebník, také toho, co jest na Boha se spoléhati, skusil. Nebo když v čas hladu všickni jiní nouzi trpěli, on dostatečné měl opatření; jednák zajisté jemu na poušti krkavci maso a chléb přinášeti museli (1. Král. 17, 6.), jednák angelé (k. 19, 5.), jednák ho hrstka mouky samotřetího snad přes dvě léta musila živiti (k. 17, 14.), jednák bez pokrmu 40 dní chován (k. 19, 8.) na něm Pán Bůh rozličné prostředky, jak své v čas hladu zachovati umí, ukázal, a že všechněm bojícím sebe podobně činivá, Žal. 33, 19. osvědčuje. Když téhož Eliáše Jezabel zabiti chtěla, odjal jí Pán Bůh rozum, že ho sama vystřáhla (1. Král. 19, 2); když ho pak královští žoldněři jímati chtěli, ohnivá střelba z hradu Božího vypuštěna, a zbiti jsou po dvakrát (2. Král. 1, 9-12).

Když Elizeovi lotrovská chasa posměchy činila, vypuštěny jsou z obory Boží dvě nedvědice a podávily je (2. Král. 2, 23. 24). Když ho Syrské vojsko jímati chtělo, ranění slepotou, že ani ho nepoznali, ani kde jsou, znamenati nemohli (kap. 6, 17.). Elizeus pak otočen byl ohnivými vozy angelů. Témuž jedovatý pokrm neuškodil; dvaceti pecenků k nasycení sta osob statčilo; olej v nádobkách zázračně se množil (2. Král. 4, 3.-6). A tak se ukázalo, že kdo s Všemohoucím přebývá, ve všelijakých příhodách prostředkové se k zachování jemu naskýtati musejí.

Jonáš do moře uvržen býti maje, poručil se Bohu, a Hospodin nastrojiv rychle rybu, v živě jeho požití dal, kteráž přes dvě stě mil a padesáte k břehu jej donesši, bez úrazu na zem vyvrátiti musela; patrným příkladem, že Bohu a těm, kteříž s ním jsou, i propast hradem býti musí (Jonáš 2).

Ezechiáš krále oblehl v Jeruzalémě Sennacherib, Assyrský král, vojsky silnými, i utekl se Ezechiáš k Bohu jako na hrad, ochrany hledaje; takž vyslán jeden z strážných Božích angel, kterýž za jednu noc v vojště Assyrských pomordoval 185000, a tak ssouženým způsobem vysvobození (2. Král. 19, 35). Postřelila byla téhož Ezechiáš smrt šípem smrtedlným, tak že již v hrdle byl; a však když se utekl k Hospodinu, zachování s pláčem žádaje, vyslal Bůh rozkaz svůj, a smrt odehnána zase (2. Král. 20, 1-7).

Joziáš, vida nastávající hrozný Boží hněv, utekl se k Bohu, a odloženo pomst, aby za jeho živobytí nepřicházely (2. Král. 22, 19).

Proti Jeremiášovi skládány rady, a Hospodin vyjevoval: Neboj se, řekl k němu Pán Bůh, nech bojují proti tobě, však neodolají, nebo já s tebou jsem, abych tě vysvobozoval (Jer. 11, 18. a 15, 19-21). Naposledy, když při vzetí města všickni od meče padli, on zachován a od Kaldejských ctěn (Jer. 39, 11. 12.); a spolu s ním zachován Ebedmelech mouřenín, jemuž tak poručil říci Pán Bůh: Vychvátil jsem tě, aby nepadl od meče, proto žes naději zložil ve mně (v. 18). Aj hle, meč trefiti těch neumí, kteříž v Hospodinově ochraně jsou.

Kolikrát byl Daniel v nebezpečství, a prošel všudy. Když lvům k sežrání hozen, zamkl angel (Danielovi k ochraně přidáný) ústa šelmám těm, že hladoviti jsouce, obořiti se však na něj nemohli (Dan. 6, 22). Tovaryši jeho, tři mládenci, uvrženi do peci ohnivé rozpálené, jimž přítomná všemohoucnost Boží horkost ohni odjala, tak že ani vlas na hlavě nepřiškrkl, ješto naproti tomu na ty, kteříž je tam házeli, vyrazil se plamen je spálil (Dan. 3, 20-27).

Jak Mardocheus a celý Boží lid v Perské zemi divně před Amanovými lstivými úklady zachován, a jak, kde jim nejhroznější zahynutl nastávalo, nejvíc zvelebeni, historia Ester čísti se může.

Ovšem pak předivné i zázračné bylo lidu Božího v Egyptě pod Ptolemeem Filopatorem zachování, kdež královskými mandáty protivenství na ně uvedeno, zjímání, k ohavné smrti oddání; ale když k Bohu vroucně volali, Bůh nepřátelům všecky šiky mátl, na krále jedná sen, jedná zmámení mysli uvodil, že sám proti sobě nevěda, co mluví, poroučel. Naposledy nepřátely angelé zděsili, a šelmy proti Židům připravené na ně samy se obrátily, Židé pak životem a slávou poctěni. O tom první Machabejská kniha, vůbec třetí, vypisuje.

V Novém také zákoně mnoho jest ušlechtilých příkladů: Josef s madrci když bezpečně spali, o úkladech nevědouce, Bůh za ně bděl, je vystřáhl, Herodes zmýlen (Mat. 2).

Pán Ježíš v chudobě s svými apoštoly byv, opuštěn však nebyl, našli se, kteříž jemu z statků svých přisluhovali (Luk. 8, 3); někdy i ryby ku potřebě peníze přinášeti musely (Mat. 17, 27). Léčky pak, kolikrát jemu strojeny, tolikrát chybovaly. Kdokoli kdy z bídných lidí k němu jako útočišti chudých se utekl, každému spomoženo, žádný odehnán nebyl; jak evangelistské historie ukazují.

Petr na slovo Páně po vodě chodil a neutopil se, kromě když větru se zlekav počnybovati počal, a tonouti také počal, a však zachován (Mat. 14, 29-31). Když apoštolé od biskupů do žaláře vsazeni byli, angel v noci otevřev dvěře vyvedl je ven, an o tom strážní nic nevěděli (Skutc. 5. 19). Podobně provedl Petra skrze dvojí stráž a železnou bránu (Skutc. 12, 7). Když Saul církvi protivenství činil, porazil jej Kristus bleskem z nebe a řekl: Proč mi se protivíš? (Skut. 9, 4).

Tak hle Bůh sebe a ty, kteréž pod křídly svými chová, za jedno a též drží, jakž i pověděl: Kdo se vás dotýká, dotýká se zřítelnice oka mého (Zach. 2, 8). Kdo by tomu věřiti mohl, kdyby toho Bůh nemluvil?

Pavel svatý také věděl o Boží ochraně co rozprávěti; kterýž často v žaláři, v hladu a v žízni, v zimě a v nahotě, v nebezpečnosti od svých i od cizích, na řekách i na cestách býváje, třikrát v moři tonul, jednou ukamenován, a sic několikrát v smrti již byv, vytrhován však byl předivně, až říkával: Kdo nás odloučí od lásky Kristovy, zdali zarmoucení, neb úzkost, neb protivenství, zdali hlad, či nahota, zdali nebezpečnosti, meč etc.; my ve všem tom udatně vítězíme (2. Kor. 11, 23-27. Řím. 8, 35).

Jan nejprv v oleji smažen, potom na pustý ostrov zaslán; Pán všudy s ním byl, ani olej, ani oheň, ani poušť mu neuškodila, nebo v Bohu přebýval a Bůh v něm (1. Jan. 5, 2. a 4, 16).

Summou, prohledaje staré věky nalezneme, což prvé již Sirach vyšetřil, že žádný nikdy dověřiv se Bohu hanby nedošel (kap. 2, 11. 12.), a žádný zůstávající v bázni jeho opuštěn nebyl, a žádný, kdož jej vzýval, pohrdnut nebyl; a že divný jest v zprávě Pán Bůh při synech lidských (Žal. 66, 5).

Kapitola VI.

Také-li se co odporného na hradě Hospodinově bydlícím přihází? A proč to se děje?

To vše ač pravé jest a neomýlí, a však, poněvadž rozum náš nětco proti tomu má, zpraviti to jemu sluší. Říká: Jestližeť Bůh s námi jest, pročž tedy na nás tak mnoho zlých věcí přichází? (Soudc. 6, 13.) Proč i nejpobožnější nejen v úzkosti rozličné upadají, ale často i cíl hrozný a žalostný mívají? Naprosto se vidí, že jedna a táž jest případnost spravedlivého jako bezbožníka, dobrého jako hříšníka (Kazat. 9, 2). Odpověď: Jiná jest věc, když lidé, jiná, když Bůh o věci soud činí. Jednou toto v Božím slovu utvrzeno jest a zůstane neproměnitelné na věky, že kdo v Boha doufá, zahanben nebývá (Žal. 22, 6. a 25, 3. a 31, 2. a 18, 25. a 84, 13. a 91. a 147, 11. Přísl. 29, 25. Izai. 40, 31. Jer. 39, 18. Řím. 5, 5 etc.). A protož, což se na odpor tomu zdá, to že se zdá toliko a není v pravdě, jisté jest.

Vizme tedy, co nám Bůh o tom smýšleti velí, jmenovitě že bezpečnost naše, kteříž jsme se křídům Hospodinovým svěřili a svěčujeme, není v tom, že by nám nic odporného nemělo přicházeti, ale že nic nemůže přes Boží vůli Mat. 10, 29. Ezech. 9, 6). Ani že bychom nikdá jíti neměli skrze vodu a oheň, než že nás proud podraziti a oheň sehliti nemá (Izai. 43, 2. Žal. 69, 16). Ani že bychom nikdá do bahna těžkosti neměli upadati, než že v něm nemáme utonouti (Žal. 69, 15). Ani že by proti nám nemělo býti nepřátel, než že vsteklost jejich nemůže dovésti, co chce (Izai. 10, 24. a 37, 29. a 51, 12). Ne že by se však vždycky nám k vůli divové dáli, než že i tajně Bůh svých střeže (Žal. 97, 10.) a nepřátel usilování, když třeba my ani žádný jiný toho nesoudíme, kazí (Žal. 140, 9. Jer. 11, 19-23.), jakým kdy chce způsobem. Ne že by také vždycky hned, jakž nebezpečství nastává, odháněl; než až by se, což uložil, vykonalo, a zatím nepřátelům jáma zhotovena byla (Žal. 94, 13). Ne že bychom nikdá rozptylováni nebyli; než že v rozptýlení nehyneme a zase shromažďování býváme (Žal. 147, 2). Ne že bychom bázně smrti a zahynutí prázdni byli; než že jako ovce k smrti oddáni jsouce, vítězíme však (Řím. 8, 36. 37.), mocí totiž Boží vychvacování jsouce a s apoštoly říkající: Jako umírající, a aj živi jsme (2. Kor. 6, 9). Ne že bychom se nikdy nepřátelům v ruce neměli dostávat; než že a neb na svědectví Boží moci zase vytrženi býváme předivně (Žal. 22, 21. 22. a 107, 2.), a neb lomí nepřátel mysl, aby dostanouc ne tak, jak obávání bylo, nás trápili (Žal. 106, 46). Naposledy, ne že bychom nikdy ukrutné smrti za podíl nebývali; než že ta dříve a jinak nemůže přijíti, než jakž ten, kterýž nás v svém opatrování drží, vyměřil (Job 26. Žal. 39, 5).

Summou, ne že bychom vybírali sobě a vyměřovali moc měli, co na nás přijítí neb nepřijítí má; než že moc máme očekávatí ode Pána milosrdenství a nadátí se věci dobrých (Sir. 2, 8. 9.), byť i nad rozum náš bylo (Efez. 3, 20).

Ale ještěť se tíže rozum: Proč pak to Bůh dopouští, aby tak zlé věci i smrt ohavná ty, kteříž se jemu důvěřují, potkávaly? Odpověď: Necht' se o tom nemluví, že pobožní, často sami svým zlým vinni jsou, z fortele svého, totiž z hradu ochrany Boží se vydávající, buď všetečným povolání opouštěním a v jiné se dáváním, aneb opouštěním modliteb, chvál etc. Co div tedy, že v skrejši své nezůstávajíce v ledacos uběhnou? Pomina, pravím, toho ukáži z písem, že na tom, aby pobožní i na hradě Božím v hrůzi chování a někdy přemrštěni byli, i jim samým i Pánu Bohu i lidem bezbožným nemálo záleží.

Pobožní zajisté toho potřebují, aby v kázni chování byli (Žal. 119, 71. Žid. 12, 11); poněvadž se tím jejich víra, láska, trpělivost, horlivost a všecky jiné ctnosti jako v ohni přeavařují a jako v šlejfěrní znamenitě brousí. Zlatník na zlatto jest laskav, a však je do ohně dává, proto že tím jist jest, že se mu tím nic neuškodí, nýbrž čistší bude. A proč by Pán Bůh svému zlattu, vyvoleným svým, téhož neučinil? Zlatto v ohni se zkušuje, dí Sirach, a lidé udatní v snižování (kap. 2, 5).

Pán Bůh také z toho má užitek, když na nás, v hradu jeho bydlící, nějaké nebezpečenství doráží, že totiž my hrůzami jakýmikoli stiháni jsouce vroucněji jej vzýváme (Izai. 26, 16). A když nás zase vysvobodí, moudrosti jeho se divíme a jej chválíme; čehož bychom sic nečinili. Jest to všecken jeho z nás důchod, modlitby, chvály, jichž sobě na nás dobývati musí, jak umí. Bezbožným naposledy také Pán Bůh tím lásky dokazuje, když před očima jejich pobožné trápití dá proto, aby se v svědomích ubústi a souditi mohli, poněvadž se od těchto začíná, jaký konec těch, kteříž nejsou povolní evangelium Božímu, býti musí (1. Petr. 4, 17).

Že pak mimo jiné útrpnosti i smrt ohavnou na své často dopouští, není se proč diviti. Nebo poněvadž jednou jest uloženo umřítí (Žid. 9, 27.), nemohou toho ani pobožní minouti. A tu již co na tom záleží, sám-li Bůh svou rukou, totiž smrtí přirozenou, život odjímá, čili jinému někomu odnítí poroučí. Nýbrž když se to skrže nepřátely pravdy děje, ctí tím nebeský Otec své ctitele, aby pro něho trpíc (ješto by jinák v tentýž čas podlé uložení jeho z světa museli a bez koruny) tím slavnější odplatu v nebi mítí mohli. Nebo poněvadž jest spravedlivé u Boha, aby úzkost trpícím dáno bylo odpočinutí (2. Tessal. 1, 6.), také jest spravedlivé, aby více trpícím více slávy dáno bylo. Proč tedy sobě někdo záviděti toho má, čehož by jemu před jinými Bůh přítí chtěl.

Zavírka.

Zůstává to tedy předce, že na hradě Hospodinově bezpečné jest přebývání, a že se pobožný člověk s Davidem ničeho báti nemá, byť i vojska nepřátel i smrt se všechněmi bolestmi proti němu se šikovaly, by se i země podvracela, a všecky brány pekla se zdvihaly, on v stínu křídel Hospodinových doufati má a vesel jsa v Bohu svém říkati: Vždycky veleslaven budiž Hospodin Bůh Izraelský, od věků až na věky.

Amen i Amen.

Poznámky

0.1 Proslulá je též Lutherova píseň: „Eine feste Burg ist unser Gott“.

0.2 Pravděpodobně míní superintendenta Jana Lanecia.

1.1 1. Mojž. 4, 12. 13. 14.

1.2 2. Sam. 17, 23.

1.3 Mat. 27, 5.

1.4 1. Mojž. 7, 21-23., 1. Mojž. 19, 25.

1.5 1. Mojž. 8, 1.

1.6 1. Mojž. 19, 29.

1.7 2. Mojž. 14, 28. 29.

1.8 Jos. 6, 25.

1.9 Jos. 6, 24.

1.10 Jos. 10, 1.

2.1 páteře. (mor.) růžence. Agnusky, svěcené v Římě, jež nošeny jako amulety (viz C. Zíbrt v Nár. Listech 1909, č 111).

2.2 Josephus Flavius, O válce židovské, kn. V., kap. 1. 3. 4.

2.3 Job 1, 21.

2.4 Herodotovy Dějiny, kn. I., kap. 86.

2.5 žebrák z XVIII. zpěvu Homerovy Odysseie. Citát z Ovidia (Trist. III., 7, 42).

2.6 R. 79 po Kr.